

צהבת מידבקת – לפטוספירוזיס

פוחתת באופן פתאומי, החלב מקבל צבע וצורה של קולוסטריום ומופיעים בו גושי דם קרוש וגם דם נוזל. באותו זמן חלה גם עליה בחום הגוף. מבחינים שינוי מובהק וכולט בשתן: הוא הופך כהה בדומה לתמצית תה חריפה ובמקרים רבים הולך ומשחיר מדם. יחד עם זה פוגעת המחלה קשה בכבד וגורמת לתופעה האופיינית, הצהבת. כל הקרומים הירידים – בפה, בעיניים, בנרתיק – מקבלים גוון צהוב כהה, כעין הקליפה של תפוז. מהלך המחלה שונה, אך פרות חולות שני כרים בהן כל הסימנים המתוארים לעיל, על הרוב אינן מבריאות, או משהבראו למראית עין – אינן חוזרות עוד לתנובתן. מפילות, אינן מת-עברות ובכלל אבד להן ערכן הכלכלי במשק. לפי המשוער גורמת המחלה בעדר נגוע למקרים קשים כנ"ל עד ל-20% בערך ועל שאר הבקר עוברת המחלה בקלות מבלי שייראו בו כל הסימנים הקשים הנ"ל.

כל הבהמות הנשארות בחיים, גם אלה שחלו קשה וגם אלה אשר רק מעט נפגעו, מפרישות את הטפילים במשך תקופה של שלושה חדשים בערך, בעיקר בשתן.

פרה אשר חלתה קשה והחלימה, מופיעות אצלה בתקופת ההחלמה הפרעות שונות נוספות, כגון: פצעים נרחבים על הפטמות, שמהן מת-קלף העור; הם גורמים לסתימת פי הפטמה ומ-ביאים לקשיים גדולים בחליבה וגם לזיהום משני של העטין.

עד כה לא נמצאה תרופה שעליה אפשר לס-מוך בטיפול המחלה. נעשים ניסויים בתכשירים האנטיביוטיים החדשים, אך אין לעת עתה לציין הצלחה יתירה בטיפול המחלה בכלל.

כיוון שהמחלה הנגרמת על ידי ל. גריפוטי-פוזיה נוטה להתפשט מהר בעדר הנגוע ולעדרים בסביבה וגורמת להפסדים גדולים מאד, מוטל עלינו לאחוז באמצעים למניעת החדרתה לעדר, ומשפרצה, לבודדה ולאתרה באותו העדר.

כל המאמצים למצוא תרכיב מחסן בפני הט-פיל, טרם הוכתרו בהצלחה. התרכיב שבו מש-

זה כשנה שהצהבת המידבקת תוקפת את הבקר – בעיקר בצפון הארץ בעדרי הבקר לבשר. הואיל והמחלה מקבלת אופי מגפתי ומאיימת ממש על עתיד ענף הבקר לבשר, נתכנסה ביום 28.2.57 הוועדה המיעצת שעל יד השירותים הווטרינריים לשם דיון במצב.

הנני למסור את תוכן הדיונים וההמלצות: אובחנו בעולם כעשרים זנים של טפילים ממשפחת הלפטוספירוזיס. לעת עתה נתגלו בארץ 2 זנים חשובים בלבד, והם: לפטוספירה קאני-קולה ולפטוספירה גריפוטיפוזה.

1. לפטוספירה קאניקולה אובחנה בארץ במקרי מחלה בבקר (גבעת ברנר ונחלת יהודה) בחזירים, בכלבים ובתנים.

2. לפטוספירה גריפוטיפוזה אובחנה כגורם הצהבת המידבקת בבקר, בעזים, בכבשים ובכ-לים.

אין חשיבות כלכלית מיוחדת למחלה הנגרמת על ידי ל. קניקולה. לעומת זה מביאה ל. גרי-פוטיפוזה לידי תחלואה רצינית מאד המסכנה את קיום העדר שבו פרצה המחלה. מזמן לזמן, ובעיקר בתקופות של מצוקה תזונתית, מופיעה המחלה בעדרי העזים השחורות וגורמת לתמותה רבה.

הצרה העיקרית של ההידבקות בל. גריפוטי-פוזיה היא בכך, שהיא גורמת לצהבת המידבקת בבקר. תפוצתה – בצפון הארץ בעיקר; אובחנה רק התפרצות אחת בדרום הארץ.

גורם המחלה, ל. גריפוטיפוזה, תוקף גם נב-רים שונים ובעיקר את עכבר השדה מריאונס. הנברנים האלה הינם, כנראה, מעבירי המחלה העיקריים ומפיצייה. הם מפרישים, אחרי החלמתם, את הטפיל בשתן ומוזהמים את המספוא במח-סנים ואת עשבי המרעה; בדרך זו נדבקות הפ-רות האוכלות מזונות אלה.

פרות אשר חלו והבריא, מפרישות אף הן את הטפיל, מבלי שהן נראות חולות, ומעבירות את המחלה לכל מקום שהן מגיעות.

סימני המחלה. בפרות חלב חשים במחלה מוקדם מחמת השינויים בתנובה: כמות החלב

ניסים בקר בריא שנרכש בחוץ לתוך עדר קיים אשר חלה פעם או לעדר אשר בו נמצאות בהמות מפרישות את הטפיל.

בכל אופן אין לשכוח שכל אמצעי הזהירות האלה יכולים לעלות בתוהו, כאשר העדר יידבק מטפילים אשר הופרשו מנברנים, כמתואר לעיל.

במקרה שפורצת המחלה בעדר, מובן שהבוקר האחראי יפנה ללא כל דיחוי לעצת רופאו. את הבהמות החולות ואת המחלימות יש לבדוד בידוד גמור מהעדר אשר טרם חלה. יש למנוע כל אפשרות של מגע בין הבהמות לבין מספוא, מרעה, מקורות מים אשר עלולים להיוזם בהפצת רשות הבהמות נושאות הטפילים.

וכאן עלי להוסיף מלים אחדות בענין מקורות מי השתיה לבקר; נהוג בעדרי הבשר להשקות אותם ממקורות מים פתוחים: מעיינות, בריכות אגירה וכד', כשהבהמות נכנסות לתוך המים. כשיש ביניהן מפרישות טפילים של איזו מחלה שהיא — הן מזהמות את המים וגורמות להדבקות בעדר. אנו ממליצים להפסיק את המנהג הנפסד הזה ולדאוג שכל מקור מים יהיה מגודר ושהבהמות תשתנה משקתות שלתוכן ישאבו את המים או שהמים יורמו לתוכן מאליהם. הסידור הזה ימנע גם את הסכנה של חדירת העלוקות.

בעדר אשר בו פורצת המחלה בצורתה הקשה, מתעוררת תכופות הבעיה של שחיטת דחק, שיי מוש בבשר, פשיטת עור וניקוי הגוויה.

לפטוספירה גריפטופוזה עלולה להדביק את האדם בצהבת מידבקת ולגרזם למחלה קשה מאוד ואף למות. האדם יכול להידבק בשעה שהוא מטפל במספוא מזוהם בטפילים (במחסן, ואפילו במספוא לעופות אשר זוהם על ידי נברנים), בשעת הטיפול בעור או בניקוי הבשר, כשידיו פצועות (או כאשר ייפצע בעת הטיפול), על ידי התזת דם או שתן לתוך עיניו או לתוך פיו וכן מאכילת בשר אשר לא בושל כראוי.

כאשר פרה חלתה קשה בצהבת ונראים באופן ברור כל הקרומים היריריים הצהובים, אסור לשחטה, כיוון שלא ייתכן לאכול את בשרה בגלל צבעו הצהוב המעורר גועל ובחילה וכן בגלל הסכנה של ההידבקות בעת הטיפול בבשר. מוטב

תמשים בארצות הברית, מכוון לזון לפטוספירה אחר ואין בו כל תועלת אצלנו.

כל מאמצינו למניעת ההתפשטות מצטמצמים איפוא, להפצת הידיעות על הבידוד ומניעת התנועה של בהמות נגועות.

מהכרה זו נובעות ההמלצות אשר ניתנות בזה לבוקרים:

1. כיוון שנתברר מתולדות המחלה שהמקור למחלה נוסף לעדרי העיזים השחורות — הוא בבקר נושא טפילים שבעדר הערבי, וכנראה בצפון הארץ בלבד, יש להימנע מקניית בקר מעדרים אלה בכלל ולחכות עד לעונת החום, אשר ייתכן ותשפיע לטובה על המצב.

אנחנו מיעצים, איפוא, לא לקנות כל בקר מעדרים ערביים או מעדרים שתולדותיהם אינן ידועות באופן ברור. כשאין ברירה והבוקר נאלץ לרכוש בקר להקמת עדר — או להשלמת עדרו, עליו לנהוג כלהלן:

לאחר שקבע את העדר אשר ממנו הוא רוצה לקנות, יפנה אל הרופא הממשלתי המחוזי ולרופא „החקלאית“ המטפל בעדר זה או באותה הסביבה ויבקש פרטים על מצב בריאות העדר; כשיתברר לו שהעדר אמנם חלה בצהבת, יימנע בהחלט מהרכישה.

אך גם במקרים כשלרופאים שבסביבה לא ידוע על אירוע המחלה, אל יהיה הקונה בטוח שאמנם אין סכנה ברכישה הזאת. הזכרתי לעיל שיתכן ובהמות חלו בצורה קלה או בכלל נדבקו מבלי להראות סימנים קליניים, ואז הרופא, בדרך כלל, לא ידע את המצב לאמיתו.

בכל אופן יש לנו אמצעי עזר כדי להכיר אם הבהמה היתה במגע עם הטפיל, והיא — הבדיקה המעבדתית של הדם. יש לשלוח דם למכון הור-טרינרי, בצירוף דו"ח מפורט על העדר ועל הבהמה שממנה נלקח הדם; כאשר תתקבל תשובה שהדם אינו מגיב ללפטוספירה, אפשר להניח שהוא אינו נגוע ומותר להעביר את הבהמה; אך מוטב להחזיקה זמן מה בהסגר במשק ולבדוק כעבור 3-4 שבועות שוב את הדם. ורק כשתתקבל תשובה שלילית גם אז, מותר לצרפה לעדר.

מאידך, צפויות גם תקלות מרובות כשמכ-

הרות מפילות תכופות כתוצאה מהמחלה, ואלה ואחרות מתקשות להתעבר. בכל עדר אשר חלה בצהבת יש להביא בחשבון תקלה זו ולהתיעץ עם הרופא.

יתכן מאוד שגם פרים שחלו בצהבת, פוריותם תיפגע. בכל חשש של ליקוי פוריות הפר אחרי צהבת או בכל הפרעה אחרת בחיים המיניים – יש להיוועץ ברופא ולבקש בדיקת אברי המין, הכליות והזירמה.

המצב אשר נוצר עקב התפרצות הצהבת – הוא רציני מאוד. בעיקר הוא מסכן את המצב הכלכלי של משקים אשר בהם עדר הבשר ועדר החלב נמצאים במגע הדוק; יש לשים לב לכל ההמלצות המובאות כאן, ולבקש עצה מיד מהרופא.

כאשר לא יימצא בקרוב תרכיב למניעת ההיידבקות, או כאשר המחלה לא תיפסק בקרוב מעצמה (כפי שקרה בהתפרצות קודמת) תהיה צפויה סכנה לענף משקי זה בכללותו.

ד"ר ש. פרוינד

מנהל האגף לבעלי חיים
משרד החקלאות

לחסל בהמה כזו ולקברה עמוק על עורה ועל קרבית.

במקרה של צהבת בולטת, קל מאוד להחליט כנ"ל. אך קשה מאד הוא המצב ביחס לבהמות אשר חלו בצורה סמויה, או החלימו מזמן.

לאמיתו של דבר, קשה מאד לתת עצה. המקרים האלה מביאים בעיקר סכנה לעובדים בבתי מטבחיים, לקצבים, לפרשטי עור ולרופאים אשר מבצעים את בדיקת הבשר. מאכילת הבשר, כשהוא מבושל כנהוג, אין סכנה. באיזו מידה קיימת סכנה מהטיפול בבשר זה, מטיפול בעור וכו', טרם ידוע לנו בברור.

בשביל המשק אין כמובן כל מניעה להוציא פרה אשר חלתה והבריאה לשחיטה בבית מטבחיים מוכר; שם יטפלו בה לפי הוראות אשר מקטינות כל כמה שאפשר את הסכנה לבריאות האדם. אך אין טעם ותועלת לשלוח לבית מטבחיים בהמה צהובה, הרופא האחראי לאותו בית מטבחיים לא ירשה את שחיטתה. וכשהצהבת תתגלה רק אחרי השחיטה, הוא יחרימ את הבשר, וחבל על הטירחת.

יש עוד להזכיר את בעיית הפרייה ורבייה בקשר עם התחלואה בצהבת מידבקת; פרות

פיטום שוורים בפולפה של הדירים

בניסויים של התחנה בדרום קארולינה מצאו שפולפה יבשה של הדירים יכולה לשמש תחליף נאות לחצי מנת גרגרי התירס בפיטום השוורים. השוורים שניזונו בלי פולפה הוסיפו במשקלם (בממוצע) 2.28 פאונד ליום וצרכו 1029 ק"ג מזון לתוספת של 100 ק"ג במשקל הגוף. המנה שהכילה גם פולפה הביאה תוספת משקל יומית של 2.33 פאונד, ולייצור תוספת של 100 ק"ג במשקל הגוף הוצרכו 1007 ק"ג מזון. הניסויים הם משנה אחת ויש להמשיך בהם כדי שאפשר יהיה להסיק מסקנות מוחלטות וסופיות.

ויטאמין B12 בחלב

במחקרים שבוצעו ע"י מרכז החקירות של משרד החקלאות בארה"ב מצאו שהפיסטור אינו משפיע כמעט ולא כלום, על הויטאמין B12 בחלב. חלב בלתי רתוח אפשר להחזיק במקרר בחום של 0° מ"צ במשך 3 ימים מבלי שתיפגע תכולת הויטאמין B12 בחלב. כן אין תכולת ויטאמין זה תלויה במזון שאוכלות הפרות. המבחנים נערכו לשם בירור הגורמים שעשויים להשפיע על תכולת הויטאמין הזה בחלב. שהוכר באחרונה כחשוב מאד בתזונת בני-אדם.